

המלחמה הבאה: לחימה בקרב אזרחים

בחנוכה הקרוב יצוינו שלוש שנים למבצע עופרת יצוקה. זה היה מבצע שבו נדרש צה"ל לפעול באחד האזורים הצפופים יותר בעולם, מול אויב הפועל מתוך מרחבים המאוכלסים אזרחים בלתי מעורבים, תוך כדי שהוא יורה אש תלולת מסלול למרחבים אזרחיים בישראל. בשנים האחרונות אנו עדים להתעצמות ארגונים לא מדינתיים כמו חיזבאללה וחמאס. אלה מגדילים את יכולות האש תלולת המסלול בכל הפרמטרים: בכמות, בטווח, בעוצמת ההרס, ולבסוף - ביכולות הדיוק. התפתחות האיום הזה מחייבת את צה"ל לפתח מענה הולם למקרה שבו יפרוץ סיבוב עימות אלים.

מתוך ההבנה שהמצב האסטרטגי של ישראל אינו מאפשר לצה"ל להשיג שינוי עמוק שיבטל את האיום כליל ובהיעדר פתרון פוליטי לסכסוך, על המענה הצבאי לספק שני רכיבי יסוד: הרכיב הראשון הוא בניית הרתעה מחודשת במקום זו שקרסה עם פריצת הלחימה. כך יידחה העימות הבא בשנים. רכיב זה יושג על ידי מהלומה קשה שתונחת על האויב ותותיר אותו להתמודד עם תהליכי שיקום ארוכים.

הרכיב השני: צמצום משך הלחימה והיקף הנזק שייגרם לישראל במהלך הלחימה. רכיב זה יושג באמצעות תמרון מהיר ועוצמתי למרחבי השיגור בד בבד עם הפעלה של אש למקורות האיום של האויב, ולבסוף גם ביכולות ההגנה הפסיבית והאקטיבית, בשיפור יכולות הספיגה ובשיקום המהיר בחזית האזרחית.

פעולת צה"ל בזירת הלחימה הצפונית והדרומית תחייב לחימה במרחבים צפופים. הן בהפעלה של אש והן בצורך בתמרון במרחבים האלה. אלה מחייבים לבנות תפיסה תורתית מתאימה שתאפשר לצה"ל לפגוע פגיעה מירבית באויב תוך מזעור הפגיעה בבלתי מעורבים. אחד הכלים המאפשרים בידול זה הוא פינוי האוכלוסייה הבלתי מעורבת ממרחב הלחימה, כך יקטן היקף האזרחים הבלתי מעורבים שייפגעו.

ניסיון מלחמת לבנון השנייה הראה שצה"ל פועל בשיטה בת שלושה שלבים: בשלב הראשון מותקפות, בנוכחות האוכלוסייה, מטרות המהוות איום ממשי

ומיידו על אזרחי המדינה. בשלב השני מתבקשת האוכלוסייה במרחב הלחימה להתפנות לשם הגנתה. ואילו רק בשלב השלישי נערכים תקיפה ותמרון רחבים לתוך המרחב. בשיטה זו אפשר לקוות שהיקף הנפגעים של אזרחים בלתי מעורבים יצומצם ככל הניתן.

פינוי מהיר ויעיל של האוכלוסייה ממרחב הלחימה הוא אתגר משמעותי. לפני כמה חודשים פורסמה מפה בעיתון "וויניגטון פוסט", וזו הראתה עשרות כפרים לבנוניים שבהם מחזיק חיזבאללה אמצעי לחימה, ושמהם הוא מתכוון לשגר טילים לעבר ישראל. ההסכמה, ולו בשתיקה, של ממשלת לבנון להקמת עמדות צבאיות בתוך סביבה אזרחית צריכה להדליק נורה אדומה בקרב גורמי הקהילה הבינלאומית. יש לתבוע את אחריות ממשלת לבנון. עליה לוודא שאזרחים בלתי מעורבים מורחקים מאזור הקרבות לשם הגנתם. בנוסף, יש לפעול כדי להכין ולהדריך את האוכלוסייה מראש וטרם פרוץ הלחימה.

פירוט פומבי של התהליך הזה, כמו גם לחץ על ממשלת לבנון, יוכלו לאפשר לגורמים בינלאומיים במרחב לתכנן מראש את הסיוע לאוכלוסייה בתהליך הפינוי. את המידע הזה אפשר לספק לאוכלוסייה במגוון דרכים, בהן הקמה של אתר אינטרנט ייעודי בערבית שיכלול את המידע הרלוונטי הנדרש. ייתכן שחיזבאללה יפעל כדי לשבש את תהליך הפינוי, אולם בראייה הכוללת, שיתוף האוכלוסייה והכנתה מראש, כמו גם העלאת הנושא בכל פורום בינלאומי, יסייעו להקטנת מספר הנפגעים ולהשגת לגיטימציה בינלאומית לפעולה של צה"ל.

הכותב הוא ד"ר, אל"מ (מיל'), ראש תוכנית צבא ואסטרטגיה במכון למחקרי ביטחון לאומי.